

BERGSLUFT

Medlemsblad för Elin Wägner-sällskapet nr 9

April 1993

ISSN 1103-4156

Årets Elin Wägner-dag den 15 maj

kan på grund av lokalbrist inte äga rum i Berg. I stället samlas vi i Växjö och lyssnar kl 14:30 till

Ruffa Alving

som berättar om Bang och Elin Wägner och deras livslånga vänskap i Sigfridssalen i Föreningarnas Hus, IOGT-NTO (Gamla Elverket) som ligger centralt placerat vid Växjösjöns strand bara några hundra meter från Centralstation. Vi inleder med

Årsmöte kl 13.00

Dagordning och övriga årsmöteshandlingar bifogas.

Kaffeservering finns i huset. Efter föredraget finns möjlighet för dem som så önskar att besöka Elin Wägner-rummet i hembygdsgården i Berg där Börje och Märta Schlecker visar och berättar. Vi ordnar med samåkning.

Alla är hjärtligt välkomna!

Medlemsavgiften för 1993

har vi beslutat ska vara oförändrad, dvs 75 kr. Vi bifogar inbetalningskort till alla medlemmar och hoppas att pengarna ska strömma in så att vi kan fortsätta med våra aktiviteter och publikationer. Som framgår av årets bokslut så är föreningens ekonomiska situation god men vi tar gärna emot frivilliga bidrag.

Vill du vara med och arbeta i styrelsen? Ring valberedningen Kerstin Axén 0470-24552 eller Kerstin Pharmanson 0470-775555!

Hjärtligt tack till

Ulla Isaksson som givit oss 25 exemplar av andra delen av Elin Wägner-biografen - att disponera som vi behagar

Devy Wägner som skänkt sitt royalty för Väckerklocka till sällskapet

Britt Dahlström som givit oss ett exemplar av sin bok om Litterära sällskap att lottas ut på Elin Wägner-dagen

Grattis Veronica Wägner

som vunnit Rabén & Sjögrens pristävling om bästa ungdomsdeckaren!

Donationer efterlyses

Vi börjar få det trångt i vårt bokskåp på St Sigfrids folkhögskola, där vi samlar alla böcker och uppsatser som vänliga människor skänker till oss. Men läsbara och snygga bokskåp kostar pengar. Därför vädjar vi till er som gärna vill ge något till vår verksamhet att skicka in bidrag på vårt pg 22 21 27 -3. Märk talongen "Bokskåp". En skylt med bidragsgivarnas namn på det nya skåpet kan vi utlova.

Elin Wägner omläst

Rapporten från höstseminariet med alla föredragen av Sarah Death, Helena Forsås-Scott och Karl Lindqvist finns nu att köpa för 90 kr. Den beställes bäst direkt från Högskolan i Växjö, Inger Möller 0470-68528, men kommer också att finnas att köpa på Elin Wägner-dagen.

Elin Wägner-sällskapet, Svanaholm, Skir, 355 90 VÄXJÖ
Postgiro 22 21 27-3

Bergsluft

Redaktion: Marianne Enge och Solveig Harroarback

Telefon 0470-775557, 775515

Glöm inte Årets Väckarklocka!

I förra numret av Bergsluft bad vi er föreslå kandidater till årets Väckarklocka. Tyvärr har vi inte fått några förslag och eftersom vi inte kan tro att det är brist på förtjänta personer, som verkar i Elin's anda, har vi beslutat ge er en chans till och vänta med prisutdelningen till höstseminariet på St Sigfrids folkhögskola 18-19 september.

Pristagaren får resa till seminariet och mottar som minne boken Väckarklocka samt en riktigt skrällande väckarklocka att dela ut till en person eller organisation som behöver väckas.

Vi vill ha era namnförslag med motivering så fort som möjligt dock senast sista augusti.

Elin Wägner och Fogelstad

blir temat för höstseminariet på St Sigfrids folkhögskola den 18-19 september. Vi har engagerat Lena Eskilsson, Hjärdis Levin och Ebba Witt Brattström som föreläsare. De kommer att ta upp olika aspekter på det viktiga ideologiska och pedagogiska arbete som under ca trettio år utfördes på skolan. Elin Wägner kom själv att motta många intryck där samtidigt som hennes samhällskritiska idéer kom att påverka undervisningen.

Vi vill gärna ha kontakt med gamla elever från Fogelstad som kan tänkas vara intresserade av att delta i seminariet. Känner du någon så ge oss namn och adress så att vi kan skicka ut inbjudan!

Författarträffar på Skansen

DELS, De Litterära Sällskapens Samarbetenämnd, fortsätter sitt arbete med att öka läslustan och intresset för författare med litterära salonger på Högloftet på Skansen i Stockholm.

Under vårvintern har Fritiof Nilsson Piraten, Nils Ferlin, Karin Boye, Emanuel Swedenborg, Wilhelm Moberg, Evert Taube och Carl Jonas Love Almqvist framträtt. De litterära salongerna fortsätter förhoppningsvis under hösten och då ska även Elin vara med. Hör av er med förslag till program!

ÅSA-HANNA på bio

Filmen Åsa-Hanna visas på biografen Mauritz på Filmstaden i Stockholm den 27 april kl 19.00. Inledning av filmvetaren Tytti Soila, som har doktorerat på kvinnor i 30-talsfilmen. Alla välkomna. Gratis inträde för Elin Wägner-sällskapets medlemmar. /Stockholmsgruppen

Litterär promenad i Stockholm

Söndagen den 16 maj kommer att vara full av kulturella aktiviteter genom Kungsträdgårdens "Tivoli Kultur". Bl a ordnar Stadsbiblioteket, Stadsmuseum och DN en litterär tipspromenad kl 12-17 för att uppmärksamma de litterära skyltarna i stan. Blanketter hämtas och lämnas i Kungsträdgården.

Elin Wägner-sällskapet ska svara för att det finns information vid kontrollen på Norrtullsgatan. Vi behöver frivilliga krafter för bemanning av vårt bokbord. Ring Ingrid Claréus 08-211023 och anmäl dig!

"Det hemlighetsfulla brevet"

Den här novellen ur samlingen Spinnerskan med aktuellt innehåll om bankernas affärer lästes på radio för ett år sedan och har nu också publicerats i Morgonbris nr 8/92. Vilket visar hur tidlös Elin är!

PARNASS - tidskrift om skönlitterära klassiker

Under hösten ser en ny litterär tidskrift dagens ljus - PARNASS. Den har till uppgift att värna om och vidareförmedla vårt svenska litterära kulturarv och att vara språkrör för landets litterära sällskap samt deras gemensamma samarbetsorgan DELS. Tanken är att DELS' medlemmar ska kunna prenumerera på tidskriften för självkostnadspris ca 90 kr för sex nummer per år. Externa prenumeranter betalar dubbelt så mycket och lösnúmerpriset blir ca 36 kr.

Varje nummer föreslås få ett tema kopplat till något av DELS' författarnamn, som det aktuella litterära sällskapet utformar, en profilintervju i anslutning till temat, en eller flera sidor med bokrecensioner av nyutgivna klassisk skönlitteratur eller litterära biografier. En avdelning kommer också att vikas för de litterära sällskapens information till medlemmar. Där ska också finnas "antikvariatbörsen" där man kanske kan finna efter sökta favoriter.

Vad tycker ni om idén med en ny litterär tidskrift? Låter det lockande och intressant? Får du lust att prenumerera?

Ring eller skriv och berätta vad du tycker!
/Marianne Enge (08-306907 eller 0472-72076)

PS. Det är inte på något sätt meningen att PARNASS ska ersätta Bergsluft för Elin Wägner-sällskapets medlemmar!

I Elins fotspår

28 november samlades några tappra och varmt klädda människor för en fotvandring i Elins fotspår arrangerad av Ingrid Claréus och Jessica Sjögren. Vi började vid Elin-skylden på Norrtullsgatan vid Odenplan och gick längs Drottninggatan till Gamla Stan där vandringen avslutades med en kopp värmande choklad på Stockholms äldsta konditori alldeles i närheten av Tidevarvets f d redaktion. Meningen var att fortsätta vandringen till Söder, där Elin i många år bodde på Varvgatan, men kylan var för svår. Så här skriver Ria Wägner i "Faster":

"... söndagspromenaderna gick längs Pålsundets pilskuggade bryggor, ända ut på Reimersholmen, som då var obebyggd vildmark ... på vardagarna gick promenaden åt motsatt håll, hela Söder Mälarstrand och sedan över Slussen till Tidevarvets redaktion vid Triewaldsgränd med utsikt över Kornhamnstorg och ännu längre".

Promenaden kommer att upprepas i vår och kan verkligen rekommenderas. Själv lärde jag mig jättemycket om Elins miljö. Håll ögonen på dagstidningarnas kalendarier!

/Marianne Enge

Göteborgs-möte

Den 1 december 1992 var jag på ett trevligt föredrag på Kvinnofolkhögskolan i Göteborg. Föredraget handlade om Elin Wägner och Marianne Enge berättade för oss om Elin, om Flory Gate och om livet i Berg. Vi fick också se en video med en intervju med Flory Gate, där hon berättade om Elins syn på jorden.

Vi var tolv kvinnor på föredraget. En del av oss har sedan länge varit "anhängare" till Elin Wägner, för andra av oss var hon en ganska ny bekantskap, men alla tyckte vi att hon fortfarande är mycket aktuell, kanske mer aktuell nu än på länge.

Jag själv, som jobbar som redaktör på kvinnotidskriften Vi Människor, använde i ett av våra senare nummer av tidningen - som hade konsumtion och det svenska jordbruket som tema - ett utdrag ur boken Fred med jorden. Vad hon skrev då, 1940, kunde lika gärna vara skrivet idag.

Sådan var Elin Wägner, en ovanligt framsynt kvinna. Vi som var på föredraget beslöt att bilda en Elin Wägnersk läsecirkel. En gång i månaden skulle vi träffas och vi skulle börja läsa och diskutera Väckarklocka. Det gör vi nu och det är mycket givande. Ett bra tips till andra grupper!

/Marie-Louise Carlberg

Elin Wägners rågbröd

Min man Ola och jag bedriver ett sommarcafé på vår brygga. Vi bakar allt själva, på bästa obesprutade råvaror. Bröden och bakverken har vi givit namn efter personer som vi högaktar och sådana som är våra personliga förebilder. Det finns bland annat en Rosa Luxemburg-bakelse, en Amandla Mandela-tårta, Mahatma Gandhis drömmar och ... Elin Wägners rågbröd.

Elin har betytt oerhört mycket för mig. Hennes "Väckarklocka" blev också min egen. Jag tycker att den borde ingå som obligatorisk läsning på skolorna. Och så "Fred med jorden", denna insiktsfulla skrift om vårt ansvar för Skapelsen.

Elin Wägners rågbröd serverar vi med ost eller Keso och med en liten informationslapp. Ett bra sätt att sprida Elins namn och budskap, tycker vi.

Vill ni ha receptet? Var så goda:

Dag 1:
3 dl filmjök
25 g jäst
3 dl grovt rågmjöl

Ljumma filmjölken och rör ut jästen i den. Rör ner rågmjölet. Täck skålen med plastfilm och låt stå i rumstemperatur ett dygn.

Dag 2:
6 dl ljummet vatten
1 msk salt
1 msk ättika
1/2 dl sirap
2 1/2 dl vetemjöl
ca 13 dl grovt rågmjöl

Blanda vattnet med surdegen. Tillsätt salt, ättika och sirap. Blanda i vetemjölet och det mesta av rågmjölet. Arbeta degen smidig och låt jäsa i ungefär 2 timmar.

Tag upp degen på bakbordet och knåda. Dela degen i 8 stora eller ca 40 små delar. Kavla ut de stora eller platta ut de små bitarna med händerna. Lägg på en plåt med bakplåtspapper. Låt jäsa under duk ca 30 minuter och nagga dem sedan med gaffel. Grädda i mitten av ugnen i 175 grader ca 20 minuter. Låt svalna under bakduk. Skär sedan ett snitt i kakans kant och riv till två tunna kakor. Brödet blir bäst om det får mogna ett dygn. Förvara i tät burk eller plastpåse. Går också bra att frysa.

/Erni Friholt

PS Bryggcafé Stocken hittar ni längst västerut på ön Orust. Vi öppnar till midsommar. Välkomna!

Miljövänliga rutan

"Jorden ska gödslas med naturlig gödsel - ingen syntetisk gödning - med mineral i form av stenmjöl, med tillräckligt förmultnade komposter innehållande latrin och gödsel, med städernas avfall av alla slag omvandlade till humus för att förhindra förorening av grundvattnet" (ur Fred med Jorden 1940).

I ett kretsloppssamhälle bör det vi idag kallar för avfall ses som en resurs. Till vårt hushåll köper vi hem massor av näring i form av mat. Allt äter vi inte upp. Detta bör komposteras!

Bor vi med tillgång till trädgård är det inte så svårt att ordna egen kompost. Placera komposten i en avskild del av trädgården. En entusiastisk husbehovsodlare jag känner har dock sin kompost mitt i trädgården - den är ju trädgårdens mage!

När du lägger en kompost bör du beakta:

- 1) Komposten ska vara (läg om) fuktig - lägg kvistar i botten och mellan lagren av köksavfall om det verkar bli för tätt. Mikroorganismerna som gör jobbet andas som vi!
- 2) Isolera komposten för att hålla värmen och reglera vattnet genom att hejda avdunstningen och stora regnmängder. Halm och gammalt hö är alldeles utmärkt som täckmaterial.
- 3) Varva hushållsavfall med halm/hö, torv, jord eller t.o.m. sågspån lär gå bra. Mikroorganismerna behöver liksom andra djur luft, värme, näring och vatten.

Visste ni att ett svenskt hushåll åstadkommer i genomsnitt 220 kg sopor per person och år och att cirka 56 % av detta är komposterbart!

Bor vi utan tillgång till egen kompostering finns erfarenheter av kompostering i två bostadsområden. Dessa HSB-föreningar finns i Botkyrka (367 lägenheter) och Malmö (66 lägenheter). Man valde att kompostera i JO-RA-kompost, en roterande isolerad kompostbehållare som rymmer 270 liter. Dessa placerades i soprummen. 3-6 hushåll samverkade om en behållare.

Projektet innebar också en kontinuerlig information till de boende. Över 70 % av de tillfrågade i bostadsområdet var klart positiva till en fortsatt kompostering och tyckte att källsorteringen i köket fungerade bra. Därtill körde sopbilarna färre turer i bostadsområdet vilket förbättrar närmiljön.

Odlingstester har visat att komposten går bra att använda till krukväxter och plantuppdragning om komposten utgör max 25 %. Resterande material kan vara t ex torv.

Den svenska hemträdgårdsodlingen köper årligen 30 000 ton konstgödsel och 200 000 ton blomjord.

Vi människor producerar genom latrinet ca 6 kg kväve, 2 kg fosfor och 1 kg kalium. Siffrorna är från 1901 men lär inte ha ändrats nämnvärt sen dess. Det mesta av näringen finns i urin. Det är ju turligt, för urin är lätt att handskas med!

Ett förslag: under växtsäsongen använder vi som har gräsmatta - potta! Denna töms i en vattenkanna. Innan vi gödselvattnar gräsmattan blandar vi urinen med vatten, minst 50/50. Urinen luktar vanligtvis inte förrän vi blandar den med vatten. När gräsmattan ska klippas samlas gräset upp och läggs som marktäckning på grönsakslandet. Kretsloppet sluts.

/Karin Sahlström, Sjumanslid

Nästa nummer av Bergsluft

kommer ut i mitten av augusti tillsammans med inbjudan till höstens Elin Wägner-seminarium.

Redaktionen tar tacksamt emot artiklar och notiser.

Manusstopp: 30 juli